

AZERBAIJAN

GENEL BİLGİLER

COĞRAFİ KONUM

Azerbaycan Cumhuriyeti Kafkasların geçiş noktası üzerinde, Büyük Kafkaslar ile Küçük Kafkaslar arasında yer almaktadır. Bölgenin en önemli özelliği tarihi geçit ve ticaret yolları üzerinde bulunmasıdır. Kuzeyinde Gürcistan (480 km) ile Rusya Federasyonu'na bağlı Dağıstan Özerk Cumhuriyeti (390 km), güneyinde İran İslam Cumhuriyeti (756 km), batısında Ermenistan (1.007 km) ve Türkiye Cumhuriyeti (Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti ile 11 km uzunluğunda ortak sınırı bulunmaktadır), doğusunda ise Hazar Denizi (713 km) yer almaktadır.

86.600 km²'lik toplam araziye (%11,5 orman, %1,6 su havzası, %50 tarıma elverişli topraklardır ki, bunun %27'si otlaklar ve %36,9 diğer topraklardır.) sahip olan Azerbaycan 44-52 doğu meridyenleri ve 38-42 kuzey paralelleri üzerinde yerleşmektedir. Bakü'den Kuzey Kutba olan mesafe 5.550 km ve Ekvatora olan mesafe ise 4.440 km'dir. Dünyada en büyük göl olan Hazar Denizi 400.000 km² büyüklüğünde olup, en derin yeri 1.025 metredir.

Yaklaşık arazi yapısının %50'si dağlık olan bölgede deniz seviyesinden 3.000 metreye kadar yüksek olan sahalar ve %1'ini ise 3.000 metreden yüksek olan sahalar kaplamaktadır. Azerbaycan'ın ortalama deniz seviyesinden yüksekliği 657 metredir. Dağlık arazi Büyük Kafkas, Küçük Kafkas ve Talış Dağlarından oluşur. Kür-Aras ovası en büyük düzlüktür. En düşük rakım (Hazar Denizi) -28 m ve en yüksek nokta (Bazardüzü Dağı) +4.466 m'dir.

Dünyadaki 11 iklim çeşidinin dokuzuna sahip olan Azerbaycan'ın iklimini Büyük Kafkas dağlarının kuzeyden gelen soğuk hava kütleleri, Küçük Kafkas dağlarının güneyden gelen sıcak tropik hava akımları ve Hazar Denizi etkilemektedir.

Azerbaycan dünyanın çok değişik iklim tiplerine sahip ülkelerden biridir. Doğu ve orta kısımları alçak ve düzlük olduğu için, kışları ılık, yazları çok sıcak geçer. Güney doğu kısmı ise nemli subtropikal iklime sahiptir. Bölgeye düşen yıllık yağış miktarı 1.200-1.400 mm'dir. Diğer bölgeler ise, kurak ve yarı kurak görünüme sahiptir. Tarımsal faaliyetlerin çoğu Kür ve Aras nehirleri civarında yapılmaktadır.

SİYASİ VE İDARİ YAPI

Azerbaycan Parlamentosu, 31 Ağustos 1991'de, ülkenin bağımsızlığını ilan etmiştir. 18 Ekim 1991 tarihinde de Meclis Bağımsızlık kanununu kabul etmiştir. Ülke, 12/11/1995 tarihine kadar 1991'de Azerbaycan Yüksek Sovyeti tarafından kabul edilen, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin bağımsızlığının yeniden ihdas edilmesine dair kanunun verdiği yetkiyle idare edilmiştir.

Dolayısıyla halihazırda Azerbaycan, 12 Kasım 1995 tarihinde halkoyuna sunulurken, %91,9 evet oyu ile kabul edilen yeni Anayasa ile idare edilmektedir. Anayasaya göre ülkenin yönetim biçimi cumhuriyettir. Başkanlık sisteminin egemen olduğu ülkede, Cumhurbaşkanı seçimi beş yılda bir yapılmaktadır.

Azerbaycan Milli Meclisi, 125 Milletvekilinden oluşmaktadır. Bunların 25'i siyasi partilerden, 100'ü ise bağımsız olarak seçilmiştir. Ülkede 30'un üzerinde irili ufaklı siyasi parti faaliyet göstermektedir.

Bugün mevcut olan müstakil ve bağımsız Azerbaycan Cumhuriyeti, 12 Kasım 1995 tarihinde referandum yolu ile kabul edilmiş olan Anayasa ile idare edilmektedir. Bu Anayasa'ya göre, Azerbaycan devleti demokratik, hukuka dayalı, laik, üniter bir cumhuriyettir. Kuvvetler ayrılığı prensibi Anayasa tarafından benimsenmiştir. Yasama yetkisi 125 milletvekilinden oluşan ve 5 yılda bir yenilenen Milli Meclis'e, yürütme yetkisi Cumhurbaşkanı'na ve yargı yetkisi de Mahkemelere bırakılmıştır.

Milli Meclis, kanun kabul etmekle görevlendirilmiştir. Denetim yetkisi sınırlıdır. Toplantı zamanı ve süresi Anayasada belirlenmiştir. Hükümete güvenoyu vermek veya vermemek şeklinde olan parlamenter yetki, Azerbaycan Anayasasında sınırlı hale getirilmiş ve Milli Meclisin hükümete güvenoyu vermemesi halinde, aynı heyete hükümetin teşekkül ettirilmesi yetkisi Cumhurbaşkanı'na tanınmıştır.

Cumhurbaşkanı, hem devletin ve hem de icranın başıdır. Kanunlardan sonra Bakanlar Kurulu Kararlarından önce gelen ve "Ferman" adı verilen hukuki kararlar alma yetkisi vardır. "Ferman" denen hukuki kararlar, kanun gücünde olup, icrai hüviyete sahiptir. Bu yönü ile Cumhurbaşkanı yasama yetkisiyle de techiz edilmiştir.

Azerbaycan'da Cumhurbaşkanını 5 yıllık süre için halk seçmektedir. Hiç kimse ikiden fazla Cumhurbaşkanı seçilemez şartı, 18.03.2009 tarihinde yapılan Referandumda kaldırılmıştır. Cumhurbaşkanı hem devletin, hem de yürütmenin başıdır. Her türlü idari karar almak ve devlet teşkilatına şekil ve yön vermek yetkisine sahiptir. Başbakanı, Bakanları ve diğer devlet görevlilerini atamak ve görevden almak yetkisi vardır. Anayasaya göre, Bakanlar Kurulu Cumhurbaşkanı'nın yüksek icra organı olup, ona tabidir ve aynı zamanda da ona karşı sorumludur. Başbakanın ve Bakanların Milli Meclis Üyesi olma şartı aranmamıştır.

Anayasada devletin egemenliğinin yegane kaynağının halk olduğu vurgulanmıştır. Anayasa, halk ve özgürlüklerin tespit ve düzenlenmesi açısından çağdaş bir Anayasadır.

NÜFUS VE İŞGÜCÜ YAPISI

Azerbaycan Cumhuriyeti'nin nüfusu 2017 yılı itibariyle 9,9 milyon kişiye yükselmiştir. Nüfusun % 54,1'i şehirlerde, % 45,9'u ise köylerde yaşamaktadır. Nüfusun % 49'u erkek, %51'i ise kadındır. Ülke nüfusunun %22,6'sını 0-14 yaş gurubu, %70,2'sini 15-64 yaş grubu, % 6,8'ini ise 65 yaş üstü bireyler oluşturmaktadır. Ülkede çalışabilir nüfus toplam nüfusun % 50,09'ini oluşturmaktadır.

Azerbaycan, diğer dağılan SSCB ülkelerinde olduğu gibi, 1990'lardan itibaren kentlerde yaşayan nüfusunun bir kısmını kaybetmiştir. Bunda çoğunluğu kentlerde yaşayan etnik azınlıkların ülke dışına göç etmesi önemli rol oynamıştır. 2003 yılından itibaren kentsel nüfusta yeniden artış gözlenmeye başlamıştır. Kentsel nüfusun toplam nüfusa oranı 2010 yılı itibarı ile %53'e çıkmıştır. Kentsel nüfusun artışında petrol sektöründeki gelişmeye bağlı olarak artan yeni iş olanakları etkili olmuştur.

Azeri nüfus, toplam nüfusun %90,6'sını oluşturmaktadır. Ülkedeki başlıca etnik azınlıklar ise Lezginler (%2,2 Rusya'nın Dağıstan bölgesi kökenli Müslüman Kafkas bir halk), Ruslar (%1,8) ve Ermeniler (%1,5)'dir.

Azerbaycan'ın resmi dili Azericedir(Azeri Türkçesi). Ülkede 1920'lere kadar Arap alfabesi kullanılmış, 1929 yılında Latin alfabesine geçilmiştir. Ancak, 1939 yılında zorunlu olarak Kiril alfabesine geçilmiştir. 1992 yılında Türkçeden örnek alınarak yeni bir Latin alfabesi oluşturulmuş olup, 2001'den beri zorunlu olarak kullanılmaktadır. Bağımsızlıktan sonra devlet, Rusçanın kullanımını aşamalı olarak kaldırmaya başlamıştır. Ancak Rusça halen yaygın olarak kullanılmaktadır.

Çalışan kesimin yaş limiti erkeklerde 16-65, kadınlarda 16-60'dır. Faal nüfus yaşının (çalışma yaşı) dışında çalışan çok az kişiye rastlanmaktadır. Çalışan kesimin genellikle 30- 40 yaş arasında yoğunlaştığı görülmektedir.

GENEL EKONOMİK DURUM

Azerbaycan, 1991 yılında bağımsızlığını kazandıktan sonra, önemli siyasi, askeri, sosyal ve ekonomik problemlerle karşı karşıya gelmiştir.

SSCB döneminde sistemli olarak Cumhuriyetler arasında bağımlılığı bir anlamda zorunlu kılan ekonomik yapının ani çöküşü, pazar ekonomisine geçişte; ekonomik, siyasi, hukuki bir alt yapının olmaması, teknolojinin eski olması, serbest piyasa modelinin bilinmemesi, Ermenilerin işgalci tutumu sonucu topraklarının %20'sinin kaybedilmesi, 1 milyon kişinin kendi ülkesinde mülteci durumuna düşmesi ve benzeri nedenlerle üretim durma noktasına gelmiş, sonuç olarak da ekonomi üzerinde insiyatif tamamen kaybedilmiştir.

Ülkede siyasi istikrarın sağlanması ve Ermenilerle geçici ateşkese varılmasından sonra dikkatler ekonomi üzerinde yoğunlaşmaya başlamıştır. İşte bunun sonucu olarak 20 Eylül 1994 tarihinde "Asrın Anlaşması" olarak adlandırılan Azerbaycan Devlet Petrol Şirketi ile dünyanın önde gelen petrol şirketleri arasında "Hazar Denizinin Azerbaycan'a ait bölümünde Azeri, Çırağ, Güneşli Yataklarının Birlikte İşlenmesi ve Paylaşılması Hakkında" ilk Anlaşma imzalanmıştır.

Yeniliklere hızla adapte olan Azerbaycan, SSCB'nin dağılması ile uzmanlaşma ve işbölümüne dayalı ekonomik yapılanmanın sona ermesine, Ermenistan savaşı ve Çeçenistan sorunu

nedeniyle, ülke sanayii için gereken ara mallarının ithalat yollarının kapanmasına rağmen bütün bu darboğazları aşmayı başarmıştır.

Bütün bu darboğazların aşılmasında petrol rezervleri önemli bir rol oynamış, yıllardır petrole yatırım yapan Azerbaycan 2005 yılından itibaren milli gelire yansıyan petrol gelirleri ile yeni bir döneme girmiştir. Önümüzdeki 15 yıl için 50 milyar \$ petrol geliri bekleyen ülke somut ve uygulanabilir projelerle bu geliri halkın yaşam standardının yükselmesine harcayacak hedefler için çalışmaktadır.

Savaş ve dağılma sonrası ortaya çıkan sorunlar nedeniyle ekonomide büyük bir bozulma ve dağılma yaşanmış ve bunun sonucunda milli gelirden negatif büyüme yani gerileme ve yüksek enflasyon yaşanmıştır.

Azerbaycan, 2018 yılı itibariyle 194 ülke arasında dünyanın 87. büyük ekonomisidir.

Petrol fiyatlarının yüksek seyrettiği dönemde hızla büyüyen ve parlak bir dönem geçiren Azerbaycan, 2014'ün yarısında görülmeye başlanan petrol fiyatlarındaki düşüşten en çok etkilenen ülkelerin başında gelmektedir. Gelirlerin azaldığı, bir yıl içinde %100'ü bulan devalüasyonlar sonucunda risklerin önlenmesi ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için gerekli olan kapsamlı bir reform hazırlığına girilmiştir. İlk aşamada, gümrükler, transit geçişler, bankacılık ve vergi sistemi ile üretim ve ihracat teşviklerinde bunun yansımaları görülmüştür.

Son olarak, Azerbaycan'ın ekonomisini çeşitlendirmek amacıyla oluşturduğu uzmanlar grubunun uzun süredir üstünde çalıştığı, milli ekonomiye ve on bir farklı sektöre ilişkin stratejik yol haritaları Cumhurbaşkanı Aliyev tarafından 6 Aralık 2016 tarihinde onaylanmıştır.

Azerbaycan ekonomisinde, sanayi sektörünün önemli bir bölümünü yaklaşık 20 yıl önce kurulan ağır sanayi oluşturmaktadır. Ağır sanayi içinde en önemli sektörler demir, alüminyum ve çimento olup, çoğu petrol sanayinin gelişiminden sonra ihmal edilmiştir. Ülke sanayisinin tekrar canlanmasına yönelik olarak, Azerbaycan'da 2014 yılı "sanayi yılı" ilan edilmiştir. Reel sanayi üretiminin hızla düşmesine rağmen, konut inşası, kırsal altyapı çalışmaları ve ulaşım altyapısının iyileştirilmesinden dolayı inşaat sektörü son iki senedir çok hızlı büyümüştür.

Hizmet sektörü de ulaşım ve iletişim alanlarında yaşanan gelişmelerden dolayı hızlı bir biçimde büyümüştür. Bankacılık sektöründeki varlığın yarısından fazlasını oluşturan iki devlet bankası tarafından yönetilmektedir.

Petrol dışı alanlarda yapılan yatırımların artış kaydetmesine rağmen, IMF, ülkede enerji sektörü dışında kalan iş sektörlerinin halen oldukça zayıf görüldüğüne dikkat çekmektedir. Özellikle, gelişmemiş hukuk sistemi, rekabet koşulları önündeki engeller ve finansal sistemde yaşanan sorunların petrol dışı alanların büyümesinin önündeki en önemli engeller olduğunu belirtmektedir.

Azerbaycan'da ekonominin büyük bir bölümü hala devlet tarafından yönetilmektedir. Pek çok kamu işletmesi kendi alanlarında tekeldir. Söz konusu işletmeler yüksek fiyatlar belirlemekte ve mal arzını kısıtlamakta olup, çoğu zaman mal alımında da önemli bir paya sahiptir.

DIŞ TİCARET

AZERBAJYCAN'IN DIŞ TİCARETİ (MİLYON DOLAR)

Yıllar	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2014	21.752	9.179	30.931	12.573
2015	11.327	9.211	20.538	2.116
2016	9.067	8.516	17.583	551
2017	13.798	8.767	22.565	5.031
2018	20.076	9.441	29.517	10.635

Kaynak: Trademap

İHRACATINDA BAŞLICA ÜRÜNLER (1.000 DOLAR)

GTİP	ÜRÜNLER	2016	2017	2018	Payı
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	6.504.517	10.706.818	17.681.199	88,07%
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	981.508	1.211.632	284.650	1,42%
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	409.734	339.159	230.293	1,15%
702	Domates (taze/soğutulmuş)	94.179	151.595	177.076	0,88%
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	35	125.417	175.128	0,87%
810	Diğer meyveler (taze)	80.808	105.557	135.191	0,67%
802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	105.017	115.097	109.849	0,55%
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	81.283	75.448	89.654	0,45%
2713	Petrol koku, petrol bitümeni ve petrol yağlarının veya bitümenli minerallerden elde edilen yağların diğer kalıntıları	10.401	15.468	84.307	0,42%
2716	Elektrik enerjisi	28.344	50.969	78.009	0,39%
5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	6.040	32.548	74.569	0,37%
7601	İşlenmemiş alüminyum	49.819	51.229	66.746	0,33%
2905	Asiklik alkoller ve bunların halojenlenmiş, sülfolanmış, nitrolanmış veya nitrozalanmış türevleri	33.928	52.396	61.039	0,30%
809	Kayısı, kiraz, şeftali, erik ve çakal eriği (taze)	28.993	36.765	53.993	0,27%
7304	Demir (dökme demir hariç) ve çelikten ince ve kalın borular ve içi boş profiller (dikışsiz)	6.427	29.269	39.838	0,20%
7606	Alüminyum saclar, levhalar, şeritler (kalınlığı 0,2 mm. yi geçenler)	47.691	66.148	38.710	0,19%
808	Elma, armut ve ayva (taze)	25.214	32.348	38.421	0,19%
2901	Asiklik hidrokarbonlar	7.459	14.532	35.529	0,18%
701	Patates (taze/soğutulmuş)	15.789	25.822	29.507	0,15%
2707	Yüksek sıcaklıkta taşkömürü katranının damıtılmasından elde yağlar ve diğer ürünler	21.331	34.596	26.958	0,13%

5205	Pamuk ipliği (dikiş ipliği hariç) (ağırlık itibariyle pamuk oranı >=%85 ve perakende olarak satılacak hale getirilmemiş)	17.921	15.923	23.897	0,12%
6305	Eşya ambalajında kullanılan torba ve çuval	9.145	15.993	23.552	0,12%
2523	Çimento	8.218	12.297	18.506	0,09%
2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	14.743	19.495	12.729	0,06%
703	Soğan, şalot, sarımsak, pırasa ve diğer soğanimsi sebzeler (taze/soğutulmuş)	1.115	16.328	12.298	0,06%
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	34.446	23.614	12.254	0,06%
7214	İnşaat demiri	2.153	8.581	11.361	0,06%
2508	Diğer killer, andaluzit, siyanit ve silimanit, mülit, şamot ve dinas toprakları	4.117	9.951	10.334	0,05%
7404	Bakır döküntü ve hurdaları	0	0	9.817	0,05%
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	12.480	13.665	9.569	0,05%
2009	Meyve ve sebze suları	6.265	10.264	9.480	0,05%
2520	Alçı taşı, anhidrit ve alçılar	1.769	2.028	9.249	0,05%
707	Hıyarlar ve kornişonlar (taze/soğutulmuş)	13.649	10.716	9.200	0,05%
8431	İş ve Maden Makinelerinin aksam ve parçaları	5.487	6.815	8.781	0,04%
902	Çay	6.179	10.233	8.690	0,04%
2204	Taze üzüm şarabı (kuvvetlendirilmiş şaraplar dahil) ve üzüm şırası	3.502	5.954	8.044	0,04%
4104	Siğir (buffalo dahil) ve at cinsi hayvanların dabalıyılmış veya crust (arakurutmalı) post ve derileri	5.236	8.668	7.140	0,04%
7305	Demir veya çelikten diğer ince ve kalın borular (dikişli, perçinli) (kesitleri daire şeklinde, dış çapı > 406,4 mm)	36.838	9.687	7.111	0,04%
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	1.690	2.406	6.449	0,03%
2208	Etil alkol (alkol derecesi < %80, tağyir edilmemiş) ve damıtılarak elde edilmiş likör ve diğer alkollü içkiler	14.466	14.554	6.250	0,03%
	TOPLAM İHRACAT	9.066.506	13.797.666	20.076.300	

Kaynak: Trademap

İTHALATINDA BAŞLICA ÜRÜNLER (1.000 DOLAR)

GTİP	ÜRÜNLER	2016	2017	2018	Payı
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	0	1	846.595	8,97%
8703	Otomobiller	120.255	214.230	373.841	3,96%
8802	Helikopterler, uçaklar vb; uzay araçları (uydular dahil), uzay araçlarını fırlatıcı araçlar ve yörunge-altı araçları	0	0	228.572	2,42%
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	95.453	134.379	223.339	2,37%

7304	Demir (dökme demir hariç) ve çelikten ince ve kalın borular ve içi boş profiller (dikişsiz)	216.672	186.861	222.248	2,35%
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	167.416	211.145	222.229	2,35%
8411	Turbojetler, turbopropellerler ve diğer gaz türbinleri	35.687	8.395	215.023	2,28%
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	189.294	280.122	179.509	1,90%
8481	Musluk, batarya, vana ve valfler	330.810	180.063	179.099	1,90%
1001	Buğday ve mahlut	295.018	227.168	172.028	1,82%
2402	Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve sigaralar	146.893	160.055	141.098	1,49%
7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallere veya kıymetli metallere kaplama metallere)	8.620	12.923	99.770	1,06%
4407	Uzunlamasına kesilmiş, biçilmiş ağaç; kalınlık > 6 mm	73.432	92.994	99.749	1,06%
8479	Kendine özgü bir fonksiyonu olan diğer makineler ve mekanik cihazlar	165.719	72.768	96.074	1,02%
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	103.455	56.469	81.409	0,86%
7326	Demir veya çelikten eşya	76.976	54.631	81.375	0,86%
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm)	91.839	91.198	79.448	0,84%
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatte kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	116.287	83.973	76.277	0,81%
8431	İş ve Maden Makinelerinin aksam ve parçaları	187.603	105.890	72.904	0,77%
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	81.725	61.411	68.927	0,73%
8413	Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ve sıvı elevatörleri	56.873	63.988	67.223	0,71%
8430	Toprak, maden, cevher kazıma, taşıma, ayırma, seçme makineleri, kazık varyoşları, kar küreyici ve püskürtücü, vb makine	12.016	7.483	65.033	0,69%
8433	Hasat ve harman, çim biçme makineleri ile yumurta ve tarım ürünlerini büyüklüklerine göre ayıran ve temizleyen makineler	34.448	79.677	64.814	0,69%
1806	Çikolata ve kakao içeren diğer gıda müstahzarları	44.878	52.906	61.866	0,66%
8701	Traktörler	41.769	84.831	61.825	0,65%
2202	Sular (mineral ve gazlı sular dahil) ve alkolsüz diğer içecekler (tatlandırıcı, lezzetlendirilmiş)	39.437	44.810	61.446	0,65%
8414	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörü olan havalandırmaya mahsus davlumbazlar	39.523	43.292	60.666	0,64%
8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makine ve cihazlar	72.940	75.546	58.438	0,62%

8528	Monitörler ve projektörler, televizyon alıcı cihazları	36.384	46.878	58.213	0,62%
7214	İnşaat demiri	25.284	38.171	57.148	0,61%
7306	Demir veya çelikten diğer ince ve kalın borular ve içi boş profiller	35.259	51.627	56.489	0,60%
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	43.924	60.713	56.405	0,60%
3402	Yıkama, temizleme müstahzarları (sabunlar hariç)	57.106	63.210	55.199	0,58%
1905	Tatlı Bisküvi ve Gofretler	42.071	48.358	54.113	0,57%
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	36.905	18.205	51.646	0,55%
7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişlik ≥600 mm (kaplanmış)	68.378	83.310	50.778	0,54%
9018	Tıpta, cerrahide, dişçilikte ve veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar	29.115	41.325	50.300	0,53%
405	Sütten elde edilen yağlar, sürülerek yenilen süt ürünleri	48.384	66.900	50.011	0,53%
8419	Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar, elektrikli olmayan şofbenler veya depolu su ısıtıcıları	64.514	33.140	49.945	0,53%
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	46.845	52.455	48.653	0,52%
	TOPLAM İTHALAT	8.515.807	8.766.505	9.440.516	

Kaynak: Trademap

BAŞLICA ÜLKELER İTİBARIYLA İHRACAT (1 000 DOLAR)

ÜLKELER	2016	2017	2018	Payı
İtalya	2.414.228	1.559.980	4.406.425	31,94%
Türkiye	457.501	1.132.820	1.366.337	9,90%
İsrail	606.275	664.113	638.938	4,63%
Rusya	412.463	409.273	587.025	4,25%
Çek Cumhuriyeti	527	214.366	556.855	4,04%
Kanada	2.511	62.160	534.279	3,87%
Gürcistan	449.126	343.419	471.349	3,42%
Endonezya	1.065.519	77.457	465.126	3,37%
Almanya	1.228.230	610.831	450.462	3,26%
Portekiz	0	257.147	446.343	3,23%
Çin	37.508	271.515	443.807	3,22%
Hindistan	765.713	437.185	365.516	2,65%
Ukrayna	69.168	44.405	350.366	2,54%
Fransa	22.990	493.644	337.397	2,45%
Tayvan	3	796.881	267.294	1,94%
TOPLAM İHRACAT	11.326.841	9.066.506	13.797.666	

Kaynak: Trademap

BAŞLICA ÜLKELER İTİBARIYLA İTHALAT (1 000 DOLAR)

ÜLKELER	2016	2017	2018	Pay
Rusya	1.437.144	1.622.101	1.471.425	16,78%
Türkiye	1.172.178	1.262.580	1.284.887	14,66%
Çin	512.505	741.195	978.315	11,16%
ABD	846.873	563.804	729.398	8,32%
Ukrayna	308.618	282.623	483.352	5,51%
Almanya	689.061	376.653	476.775	5,44%
İtalya	588.266	455.573	320.179	3,65%
İngiltere	548.190	402.231	317.607	3,62%
İran	90.378	154.774	238.164	2,72%
Brezilya	119.709	168.551	173.753	1,98%
Hollanda	102.403	92.500	149.042	1,70%
Japonya	558.097	290.091	145.245	1,66%
Fransa	208.589	125.610	121.316	1,38%
Türkmenistan	19.619	38.286	110.108	1,26%
Kazakistan	98.673	97.557	105.764	1,21%
TOPLAM İTHALAT	9.211.126	8.515.807	8.766.505	

Kaynak: Trademap

DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER

Azerbaycan dış ticaret politikasında belirleyici unsur enerjidir. Petrol ve doğalgaz Azerbaycan'ın ihracatında %90 paya sahiptir. İthalatında ise yüzde 80 civarında mamul maddeler yer almaktadır. Bu bakımdan ihracatında önemli bir zorlukla karşılaşmamaktadır.

Serbest piyasaya geçiş faaliyetleri görölmesine rağmen, sektörel tekelleŐmenin dış ticaret faaliyetlerinde belirleyici ve kısıtlayıcı etkileri devam etmektedir.

Maktu gümrük tarifeleri % 0.5-15 arasında değişmekte olmasına rağmen, teamöl haline gelen tarife dış vergi uygulamaları gümrüklerde maliyet artırıcı bir unsur olduğu gibi çoğu zamanda tarife dış engel olarak devam etmektedir.

Diğer taraftan, Azerbaycan DTÖ ile üyelik görüŐmesi yapmasına rağmen, yakın gelecekte bu örgüte üye olması beklenmemektedir. Azerbaycan; Belarus, Kazakistan, Kırgızistan, Moldova, Özbekistan, Rusya, Tacikistan, Türkmenistan, Ukrayna ve Gürcistan ile serbest ticaret anlaşması yapmış olup, anlaşma çerçevesinde bu ölkelerden gelen ürünlerden (anlaşmada belirtilen tütün, alkol, otomotiv gibi ürünler) gümrük vergisi alınmamaktadır. Söz konusu ölkeler ile yapılan dış ticaret işlemlerinde KDV ve tüketim vergisi, tüketim (varıŐ) ölkesinde tahsil edilmektedir.

Azerbaycan'a GTS uygulayan ölkeler: ABD, İsviçre, Kanada, Norveç, Japonya'dır.

Azerbaycan, 2014 yılı başına kadar AB'nin GenelleŐtirilmiş Tercihler Sistemi (GTS) kapsamındaki tek taraflı tavizlerden yararlanmıştır. Bununla birlikte, AB'de 1 Ocak 2014 tarihinde yürürlüğe giren yeni GTS Yönetmeliği, AB ile hâlihazırda tercihli ticaret düzenlemesi olan ölkeler ile Dünya Bankası tarafından üç yıl üst üste "üst" ya da "üst-orta" düzey gelir sınıfında değerlendirilen ölkelerin AB'nin GTS rejimi dışında bırakılmasını öngörmüŐtür. Bu doğrultuda Azerbaycan, yeni GTS rejiminin gelir kriterine bağlı olarak Şubat 2014'ten itibaren AB GTS rejiminden yararlanmamaktadır. Ölkemizin AB GTS rejimine uyum perspektifi kapsamında, Azerbaycan 2014 başından itibaren ölkemizin GTS rejiminin de dışında bırakılmıştır.

TARİFE DIŞI ENGELLER

- Nakliyatla ilgili sorunlar: Geçiş belgesi yetersizliği, Gecikme cezaları, TaŐımacılıkta karayoluna bağımlılık
- Gümrük uygulamaları
- Vize uygulaması
- Çalışma izninin zorlaŐtırılması
- Bürokrasi
- TekelleŐmenin yaygınlaŐması

ÜRÜN STANDARTLARI İLE İLGİLİ UYGULAMALAR

Azerbaycan Cumhuriyetinin "Tüketici Haklarının Korunması Hakkında Kanunu" gereğince uygunluk sertifikası (Standart Belgesi) olmayan ürünlerin satışı ve kullanılması yasaktır.

Azerbaycan'a yabancı ölkelerden malların ithalatının yapılabilmesi için milli sertifika belgelerine uygun olarak, malların standart belgesi ve deneme protokollerinin Azerbaycan StandartlaŐtırma, Metroloji ve Patent üzere Devlet Komitesi'ne takdim olunması ve bu malların milli sertifikalaştırma sisteminde testlerinin yapılması gerekmektedir.

Ancak, ithal edilen mallarda BDT Ölkeleri'nin standart kurumları ile TSE tarafından verilen standart belgeleri geçerli olarak kabul edilmektedir.

TSE ile Azerbaycan StandartlaŐtırma, Metroloji ve Patent üzere Devlet Komitesi arasında yapılan anlaşma dolayısı ile Türkiye'den TSE belgesi ile gelen mallar diğer ölkelerin mallarına göre avantajlı konumdadır.

Bir diğer husus; Yakın zamana kadar ithal edilen ürünlerin üzerindeki etiketlerin İngilizce, Rusça, Türkçe olması yeterli görülürken, Mart 2010 tarihinden itibaren Azerbaycan Türkçesi ile olması uygulamasına geçilmiştir.

TÜRKİYE İLE TİCARET

TÜRKİYE AZERBAIJAN DIŞ TİCARET SEYRİ (MİLYON DOLAR)

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2014	2.875	291	3.166	2.583
2015	1.899	232	2.131	1.666
2016	1.285	278	1.563	1.007
2017	1.357	351	1.708	1.006
2018	1.474	379	1.853	1.096

Kaynak: TÜİK

TÜRKİYE'NİN AZERBAIJAN'A İHRACATINDA BAŞLICA ÜRÜNLER (1.000 DOLAR)

GTİP	ÜRÜNLER	2016	2017	2018	Payı
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	7.970	7.418	49.005	3,32%
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatla kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	30.172	49.670	40.674	2,76%
7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallere veya kıymetli metallere kaplama metallere)	4.140	14.084	34.661	2,35%
3402	Yıkama, temizleme müstahzarları (sabunlar hariç)	32.508	33.198	33.890	2,30%
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	39.110	26.304	30.871	2,09%
9619	Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya	32.267	26.601	29.268	1,98%
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	19.024	23.053	26.213	1,78%
1905	Tatlı Bisküvi ve Gofretler	17.550	20.001	23.535	1,60%
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	9.787	16.600	22.660	1,54%
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	17.222	20.278	20.163	1,37%
8702	10 veya daha fazla kişi taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	6.712	11.864	19.029	1,29%
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	10.996	15.385	16.643	1,13%
3208	Esası sentetik polimerler veya tabii polimerler olan, susuz bir ortamda eriyen veya dağılan boya ve vernikler	16.060	13.124	15.608	1,06%
8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makina ve cihazlar	8.825	13.593	15.473	1,05%
3808	Haşarat öldürücü, dezenfekte edici, zararlıları yok edici, süngünleri önleyici, bitkilerin büyümesini düzenleyici ürünler	11.083	17.536	15.246	1,03%

8424	Sıvı veya tozları püskürtmeye, dağıtmaya mahsus mekanik cihaz, yangın söndürme cihazları, yangın ve kum püskürtme mak.	5.726	10.692	15.219	1,03%
9406	Prefabrik yapılar	5.324	9.054	14.965	1,01%
8481	Musluk, batarya, vana ve valfler	10.258	10.809	14.593	0,99%
7604	Alüminyumdan çubuklar ve profiller	9.401	11.978	14.533	0,99%
3923	Plastiklerden eşya taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus malzeme, tıpa, kapak, kapsül ve diğer kapama malzemeleri	11.356	12.741	14.148	0,96%
3920	Plastikten diğer levha, plaka, şerit, film, folye (gözeneksiz)	15.158	16.386	13.962	0,95%
4819	Kağıttan, kartondan, selüloz vatkadandan veya selüloz lif tabakalarından kutu, mahfaza, torba vb.	12.356	14.299	13.807	0,94%
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler	15.046	10.487	13.351	0,91%
8432	Toprağı hazırlamaya, işlemeye, ekmeye, ormancılıkta kullanılan makina ve cihazlar; çimen, spor sahaları için silindirler	9.418	21.232	12.739	0,86%
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, panolar, konsollar, kabinler, diğer mesnetler ve sayısal kontrol cihazları	7.824	9.552	12.456	0,84%
805	Turunçgiller (taze/kurutulmuş)	8.274	8.728	12.031	0,82%
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı (anahtarlar, röleler, sigortalar, fişler, kutular vb)	7.678	9.815	11.675	0,79%
8502	Jeneratörler	6.525	7.936	11.649	0,79%
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	9.827	9.628	11.446	0,78%
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	9.616	12.804	11.417	0,77%
3921	Plastikten diğer plakalar, levhalar, yapraklar, filmler, folyeler ve şeritler	9.668	11.072	11.313	0,77%
3917	Plastikten hortumlar, borular ve bağlantı elemanları (manşon, nipel, dirsek, flanşlar, vb.)	9.866	13.884	11.153	0,76%
8403	Merkezi ısıtma kazanları (84.02 pozisyonundakiler hariç)	4.447	11.127	11.093	0,75%
3907	Poliasetaller, diğer polieternerler, epoksi reçineler, polikarbonatlar, alkit reçineler, polialisterler, vb. (ilk şekilde)	8.008	9.498	10.713	0,73%
8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. ayıklama, eleme, tasnif, ayırma, yıkama, kırma, öğütme, yoğurma, kalıplama vb. Makinaları	5.926	3.729	10.050	0,68%
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler, rezistanlar	8.439	9.757	9.979	0,68%
8414	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörü olan havalandırmaya mahsus davlumbazlar	6.233	8.526	9.662	0,66%
802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	628	3.293	9.585	0,65%

8437	Tohum, hububat, kuru baklagilleri temizleme, tasnif etme ayıklama ve öğütmeye mahsus makina ve cihazlar	5.161	4.991	9.370	0,64%
9018	Tıpta, cerrahide, dişçilikte ve veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar	8.173	9.348	9.190	0,62%
	TOPLAM İHRACAT	1.285.127	1.356.999	1.474.596	

Kaynak: Trademap

TÜRKİYE'NİN AZERBAJYAN'DAN İTHALATINDA BAŞLICA ÜRÜNLER (1.000 DOLAR)

GTİP	ÜRÜNLER	2016	2017	2018	Payı
5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	4.420	34.006	69.650	18,39%
7601	İşlenmemiş alüminyum	47.259	59.262	58.235	15,38%
2905	Asiklik alkoller ve bunların halojenlenmiş, sülfolanmış, nitrolanmış veya nitrozalanmış türevleri	14.683	36.707	45.867	12,11%
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	80.122	73.730	39.381	10,40%
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	6.384	11.931	26.715	7,05%
2707	Yüksek sıcaklıkta taşkömürü katranının damıtılmasından elde yağlar ve diğer ürünler	0	0	21.062	5,56%
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	6.740	32.683	12.254	3,24%
5205	Pamuk ipliği (dikiş ipliği hariç) (ağırlık itibarıyla pamuk oranı >=%85 ve perakende olarak satılacak hale getirilmemiş)	7.184	6.903	10.683	2,82%
2901	Asiklik hidrokarbonlar	1.843	1.298	9.186	2,43%
7404	Bakır döküntü ve hurdaları	786	10.218	9.143	2,41%
7606	Alüminyum saclar, levhalar, şeritler (kalınlığı 0,2 mm. yi geçenler)	23.960	28.357	8.130	2,15%
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	7.803	13.783	8.040	2,12%
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	12.338	3.154	7.153	1,89%
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	0	0	5.463	1,44%
4104	Sığır (buffalo dahil) ve at cinsi hayvanların dabanlanmış veya crust (arakurutmalı) post ve derileri	4.859	4.957	5.332	1,41%
2716	Elektrik enerjisi	34.090	17.688	3.549	0,94%
7801	İşlenmemiş kurşun	6.204	1.197	2.648	0,70%
9306	Bomba, torpido, mayın, güdümlü mermiler vb harp mühimmatı vb aksam ve parçaları; fişekler, mermi ve diğer mühimmat	0	0	2.100	0,55%
7204	Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları veya bunların eritilmesi ile elde edilmiş külçeler	941	414	1.070	0,28%
5202	Pamuk döküntüleri	139	1.768	1.023	0,27%
4102	Koyun ve kuzuların ham derileri	1.149	1.628	975	0,26%
7602	Alüminyum döküntü ve hurdaları	187	78	849	0,22%

9305	93.01 ila 93.04 Pozisyonlarında yer alan eşyanın aksam, parça ve aksesuarları	192	518	790	0,21%
802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	0	315	761	0,20%
4805	Diğer kağıt ve kartonlar (kuşe edilmemiş veya sıvanmamış, rulo veya tabaka halinde)	753	1.593	729	0,19%
7304	Demir (dökme demir hariç) ve çelikten ince ve kalın borular ve içi boş profiller (dikişsiz)	26	1.188	720	0,19%
4101	Sığır (bufalo dahil) ve at cinsi hayvanların ham post ve derileri	5.018	2.832	531	0,14%
1106	Kuru baklağillerin, nişasta/inülin içeren kök ve yumruların unu, ezmesi ve tozu	210	369	337	0,09%
2302	Hububat ve baklagillerin kepek, kavuz ve diğer kalıntıları	423	13	298	0,08%
3808	Haşarat öldürücü, dezenfekte edici, zararlıları yok edici,sürgünleri önleyici, bitkilerin büyümesini düzenleyici ürünler	21	14	276	0,07%
508	Mercan benzeri maddeler, kabuklu hayvan kabuk, döküntü ve tozları	0	0	270	0,07%
504	Hayvan bağırsak, mesane ve midesi (taze, soğutulmuş, dondurulmuş, tuzlanmış, salamura, kurutulmuş veya tütsülenmiş)	7	83	242	0,06%
4105	Koyun ve kuzuların dabaklanmış veya crust (ara kurutmalı) derileri	153	299	190	0,05%
4107	Sığır (buffalo dahil) ve atların dabaklanmış ve ileri derecede hazırlanmış post ve deri ve köselesi	0	993	157	0,04%
8462	Metalleri dövme,çekme,kalıpta dövme,kesme, taslak çıkartma, şatafatlama, karbürleri işlemeye mahsus takım tezgahları	0	0	156	0,04%
5002	İpek; ham (bükülmemiş)	0	0	150	0,04%
8479	Kendine özgü bir fonksiyonu olan diğer makinalar ve mekanik cihazlar	87	13	146	0,04%
7901	İşlenmemiş çinko	251	521	114	0,03%
1211	Bitki ve bitki kısımları (esas olarak parfümeride, eczacılıkta vs. kullanılan)	111	1	105	0,03%
6802	Yontulmaya veya inşaata elverişli işlenmiş taşlar (kayagan taşı hariç), mozik için küp şeklinde taşlar, granüller	5	52	94	0,02%
	TOPLAM İTHALAT	278.131	350.870	378.734	

Kaynak: Trademap

PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

STANDARTLAR VE DİĞER TEKNİK KOŞULLAR

Azerbaycan Cumhuriyeti'nin "Tüketici Haklarının Korunması Hakkında" Kanunu gereğince uygunluk sertifikası (Standart Belgesi) olmayan ürünlerin satışı ve kullanılması yasaktır.

Azerbaycan'a yabancı ülkelerden malların ithalatının yapılabilmesi için milli sertifika belgelerine uygun olarak, malların standart belgesi ve deneme protokollerinin Azerdevletstandart'a (<http://www.azstand.gov.az/index.shtml>) ibraz edilmesi ve bu malların milli sertifikalaştırma sisteminde testlerinin yapılması gerekmektedir.

Ancak, ithal edilen mallarda BDT Ülkeleri'nin standart kurumları ile TSE tarafından verilen standart belgeleri geçerli olarak kabul edilmektedir.

TSE ile Azerdövlətstandart arasında yapılan anlaşma dolayısı ile Türkiye'den TSE belgesi ile gelen mallar diğer ülke mallarına göre avantajlı konumdadır.

DAĞITIM KANALLARI

Farklı malların tek bir dağıtıcısı olabilmektedir. Türkiye, Rusya veya İngiltere menşeli malların tek bir dağıtıcısı olabilmektedir. Pazar fiyata duyarlı olduğu için yerli dağıtımçı ile çalışmak ve promosyon faaliyetlerine önem vermek gerekmektedir. Ayrıca dağıtımçı ile detaylı bir sözleşme yapmak önem arz etmektedir.

Azerbaycan özel sektörünün pazarlama sistemi henüz gelişme aşamasındadır. Bağımsızlık sonrası kurulmaya başlayan özel şirketler ticarete merkezi satın alma sisteminin yerine yavaş yavaş geçmeye başlamıştır. Küçük dükkânlar kendi kendilerini finanse ederek önemli gelişme göstermişlerdir. Devlet kuruluşlarının tüketim mallarını pazarlamaları, ödeme güçlerinin yetersiz olması nedeniyle mümkün olamamaktadır. Azerbaycan ekonomisi yalnızca bir nakit ekonomisi olarak faaliyet göstermektedir. Ülkede gıda, giyim ve küçük alet ve edevatların temin edilebildiği küçük dükkanlar bulunmaktadır. Elektronik ithal malları da kolayca temin edilebilmektedir.

Bakü içinde yaklaşık 5000 civarında gıda satan küçük market, civardaki rayonlarda ise 3000 civarında market mevcuttur. Fiyat duyarlılığı nedeniyle farklı kalite ve fiyat uygulaması pazarda başarı için gereklidir.

2001 yılı yazında Koç Holding'e bağlı Ramstore'un yanması nedeniyle kapatılmasının ardından ülkede Amerikan tarzı hipermarket alanında bir boşluk oluşmuştur. Söz konusu mağaza yeniden hizmete açılmıştır. Ülkede bu mağaza ile birlikte üç adet Ramstore bulunmaktadır. Sumgayit'ta da açılması planlanmaktadır.

TÜKETİCİ TERCİHLERİ

Ülkede üç ana pazar bölümü bulunmaktadır:

- Aylık ortalama 100 ABD Doları ya da daha az kazanan nüfusun en büyük kısmı;
- Küçük ancak giderek genişleyen ve sabit olmayan bir gelire sahip olan orta sınıf;
- Çok yüksek fiyatlı ürünleri dikkat çekici biçimde tüketen ve "yeni Azeriler" olarak adlandırılan sınıftır.

İlk iki tüketici grubu sokak pazarlarından ucuz Türk, Rus ve İran malı ürünleri satın almaktadır. Tüketim malları ihracatçıların pazarda giderek artan perakende satış mağazalarına yönelmeleri yerinde olacaktır. Bu mağazalardan sayıları az olmakla birlikte, harcama eğilimi yüksek olan ve yüksek kaliteli ürün ve hizmetlerle ilgilenen yüksek gelirli tüketiciye ulaşmak mümkündür. Azeri tüketiciler fiyatlara karşı duyarlı olmalarına karşın önemli ölçüde marka bilinci oluşmakta olan tüketicilerdir.

Türkiye ile benzer tüketim eğilimlerine sahip Azerbaycan'ın, petrol anlaşmaları ve beraberinde ülkeye girecek yabancı yatırımlar ve yabancı işçiler ile birlikte dış ticaret potansiyeli artacaktır. Petrol üretimi ve dağıtımının başlaması ile refah düzeyi artacak, ülkenin tüketim eğilimleri de

bu yönde değişecek; ürün kalitesi, ambalaj ve paketleme önem kazanacaktır. Bunun yanı sıra, hizmet ve eğlence sektörlerinde de gelişme beklenmektedir.

SATIŞI ETKİLEYEN UNSURLAR VE SATIŞ TEKNİKLERİ

Kişisel ilişkiler Azerbaycan ile ticaretle önemli rol oynamaktadır. Uzun mesafeli iletişim yerine karşılıklı toplantılar yaparak ilişki kurmak daha etkili olmaktadır. Bu nedenle Azerbaycan'a ihracat yapmak isteyen firmaların kişisel ilişkiler kurmak ve dağıtım kanallarını oluşturmak üzere ülkeye ziyarette bulunmalarında fayda görülmektedir. Ülkeye yapılacak ziyaretler iş yapılacak firmaların mali durumlarının gözlenmesi açısından da önem taşımaktadır. Ticaretle büyük ölçüde nakit ödeme tercih edilmektedir. Dış ticaret işlemlerinde tercih edilen diğer ödeme şekli ise akreditifli ödemedir. Ülkedeki özel bankalar ticari bankacılık sektöründeki toplam mevduatın yalnızca %15'ine sahiptir. Bankacılık sistemi kamu bankalarının egemenliği altındadır. Kredi kartı kullanımı henüz yeterince yaygınlaşmamıştır. Bu nedenle ülkede katalog üzerinden ve elektronik ticaret yolu ile satışlar henüz gelişmemiştir. Doğrudan pazarlama yöntemi olarak yüz yüze satışlar (özellikle güzellik ve sağlık ürünlerinde) kullanılmaktadır. Önümüzdeki yıllarda dağıtım maliyetlerini düşürmeleri nedeni ile katalog ve elektronik ticaret satışlarının artması beklenmektedir.

REKLAM VE TİCARİ PROMOSYON

Ülkede yayımlanan Rusça ve Azerice gazeteler Pazartesi günleri haricinde günlük olarak, İngilizce gazeteler haftalık olarak yayımlanmaktadır. Gazete ve dergiler çok okunmaları ve satılmaları nedeni ile orta sınıf Azeri tüketiciye ulaşmak açısından iyi kanallardır. Ülkede iki adet devlet televizyonu ve üç adet özel televizyon yayın yapmaktadır. Bakü'den üç adet Rus televizyonunun izlenmesi mümkündür. Türk televizyonları da ülkede izlenebilmektedir. Ayrıca devlet radyoları FM ve orta dalga kanalları aracılığı ile reklam yayını yapabilmektedir.

Reklamcılık henüz gelişme aşamasındadır. Reklam kanalları gazeteler, televizyonlar ve sokak ve caddelerdeki ilan panoları ile sınırlandırılmıştır. Sokaklardaki büyük ve küçük ilan panoları (billboardlar) özellikle Bakü'de reklam ve promosyon için yaygın olarak kullanılmaktadır. Devletin billboard kiralari sabit olup m2 20-25 \$ civarındadır. Bir aylık billboard kirası şehir merkezinde 360\$ civarındadır. Devlet İcra Hakimiyeti'nin Reklam bölümü, billboard'lar için A-B-C olmak üzere üç bölge belirlemiştir, fiyatlar da bölgelere göre değişmektedir. Merkezi yerler A sınıfına girmektedir. Radyo ve TV reklamları, halka ulaşabilmenin etkin yollarından olup pazar günü saat 18:00 en çok izlenme oranının olduğu saat olarak ifade edilmiştir.

FİYATLANDIRMA

Yalnızca perakende gazolin satışında fiyat kontrolü bulunmaktadır. Fiyatlar Dolar bazında belirlenebilmekte ancak asıl satışlar Manat cinsinden yapılmaktadır. Azeri vatandaşları fiyat konusunda pazarlık yapma eğilimindedir. Fiyatlar %18 oranında KDV içermektedir.